

Bij Johannes 14 (Vrede laat ik U)

INLEIDING voor de kinderen en voor hen die eens kind waren

Ik wil jullie vanmorgen vertellen over mijn vader.
Mijn vader was evangelist, dat is een soort dominee.

Maar toen hij pensioen ging wilde hij eigenlijk niet meer preken.
Hij wilde graag doen waar altijd zijn hart had gelegen: werken met kinderen.

Dus hij meldde zich aan bij de leiding van de kinderkerk.
Daar vonden ze het eerst wel een beetje raar, zo'n oude man met grijs haar,
Maar al gauw bleek dat de kinderen het heel leuk vonden als mijn vader de kinderkerk deed.
Want mijn vader kon ontzettend goed verhalen vertellen: Bijbelverhalen maar ook andere verhalen. Zelfs mijn neefje Floris van 12 kwam graag naar de kerk als mijn vader kinderkerk had.

Mijn vader hield niet alleen van kleurrijke verhalen, hij hield ook van een bepaald soort kerkliederen waar niet iedereen in de kerk van houdt: Johannes-de-Heer liederen. Hebben jullie daar wel eens van gehoord?

Johannes de Heer dat is zeg maar de S10 van de kerkmuziek.
Net zoals mensen die van klassieke muziek houden een afkeer hebben van Vader Abraham of de Snollebollekes, zo houden serieuze kerkmusici niet van Johannes de Heer-liederen.

Maar de kinderen wel. Ze zongen ze van harte. Soms in de Gereformeerde kerk. Maar ook thuis. En toen ging het mis.

Want ook Lieke, het dochttertje van de organist, de hele goede organist van de kerk,
ook Lieke zong thuis wel eens een Johannes de Heer versje dat ze bij de Kinderkerk had geleerd. En dat hoorde haar vader, de organist.

Hij vond het vreselijk en stuurde een boze brief naar de kerkenraad dat het niet kon dat de kinderen zulke inferieure liederen met oubollige tekst en slechte melodie kregen aangeleerd.

Nou, toen was het goed hommeles. Ruzie, Want de dominee steunde mijn vader, maar de kerkenraad wilde de organist steunen.

Die ruzie heeft wel 3 jaar geduurd.
Tot mijn vader plotseling doodging door een hersenbloeding.

De uitvaart was in de kerk en daar waren heel veel van de kinderen bij die zo hadden genoten van zijn verhalen.

Nou had mijn vader één grote wens: dat bij zijn uitvaart er een lied uit de Johannes-de Heer-bundel zou worden gezongen: nummer 33 'Daar ruist langs de wolken'.

Het stond in de liturgie maar toen we eraan toe waren bleef het doodstel.

De organist zette niet in.

Hij weigerde dat lied te spelen.

Het was heel pijnlijk stil..... En toen gebeurde er een wonder.

Ons neefje Floris, inmiddels 15 en met de baard in de keel, stond op liep naar de kist, draaide zich om en begon te zingen:

**Daar ruist langs de wolken een lief'lijke naam,
die hemel en aarde verenigt tezaam.
Geen naam is er zoeter en beter voor 't hart.
Hij balsemt de wonden en heelt alle smart.
Kent gij, kent gij, die naam nog niet?
Die naam draagt mijn Heiland, mijn lust en mijn lied.**

Wat een wonder dat een jongen van 15 dat durft!

En toen gebeurde het tweede wonder:

Ineens zette de organist in en hij begeleidde het volgende couplet.

Hij begeleidde prachtig, ook het derde couplet.

En bij het uitdragen van de kist hoorden we hoe deze top-kerkmusicus 5 minuten lang improviseerde (in laat romantische stijl) op 'Daar ruist langs de wolken'.

Het was weer vrede geworden in onze kerk.

Ik vertel dit omdat we in deze dagen veel bidden om vrede in Oekraïne

En dat is ook goed, want ik ben ervan overtuigd dat alleen God met zijn Geest vrede kan gieten in de harten van harde mensen.

Maar die vrede die we daar hopen die begint *hier*. Hier begint het!

De kerk is Gods zendingspost, Gods vooruitgeschoven bruggenhoofd van liefde en vrede.

Daarom zegt Jezus zo vaak dat wij elkaar moeten liefhebben, elkaars vrede moeten zoeken.

Waarom dat zo is, waarom de kerk die rol heeft en wat dat betekent daarover gaan we nadenken in deze dienst en in jullie kinderkerk.

Preek

Amerikaanse theoloog Stanley Hauerwas die ook in Nederland bekendheid geniet deed al in de activistische jaren 80 van de vorige eeuw veel stof opwaaien met zijn theologische stelling dat het niet de taak is van kerk om de wereld rechtvaardiger en vredelievender te maken.

Dat is namelijk niet een specifiek christelijke opdracht. Het is niet een specifieke opdracht aan christenen om de wereld rechtvaardiger en vredelievender te maken.

Iedereen heeft die morele opdracht. Dat is niet een specifieke taak van de kerk.

De taak van de kerk is om kerk te zijn: een dienende gemeenschap en daarmee getuige van Gods koninkrijk van vrede in de wereld.

De kerk is getuige doordat ze het geduld heeft om te midden van onrechtvaardigheid en geweld te zorgen voor weduwen, armen en wezen en door onderling liefde en vrede te betrachten.

Dat mag misschien in termen van strategie en beleid weinig bijdragen aan gerechtigheid en vrede, maar dat is niet de zorg van de kerk. Dat is in Gods hand, zo betoogt Hauerwas.

Hauerwas is fel bekritiseerd als zou hij een soort sektarisme prediken: de kerk moet zich op zichzelf terugtrekken, moet zich niet met politiek bemoeien of met het armoedebeleid of met de oorlog in Oekraïne.

“Ik doe wel aan politiek!”, zei Hauerwas, maar dat is de politiek van het kruis, de politiek van het elkaar willen dienen, radicaal de minste willen zijn.

De kerk heeft als taak *tegenbeeld* te zijn van onrecht en onenigheid.

De vraag is niet of het politiek effectief is om kleine daden te stellen van solidariteit, zorg en geweldloosheid. De vraag is of de kerk zo de plek is waar Gods Rijk oplicht.

Kerk-zijn is voorhoede zijn, bruggenhoofd van Gods nieuwe wereld.

De kerk *is* niet het koninkrijk Gods, Gods nieuwe orde, maar de *voorsmaak* van dat koninkrijk.

De kerk is geroepen een gemeenschap te zijn die bronnen probeert aan te boren om te kunnen getuigen van een koninkrijk dat vrede brengt.

Dat is de politiek van het kruis. Een politiek die gelooft in de kracht van het dienen (niet in de kracht van het heersen).

Als je naar de Schriftlezingen van vandaag kijkt dan lijken die de visie van Stanley Hauerwas te ondersteunen.

De eerste lezing uit het boek Joël, het tweede van de verzameling van de Twaalf Profeten, verhaalt over de vreugde die God aan Sion zal geven, want er zal een leraar der gerechtigheid optreden en het land zal weer vruchtbaar worden dankzij herfstregels en lenteregens.

De wereld was vernield en kaalgevreten door sprinkhanenplagen: de langpoot, de plunderaar en de knaagbek. Zeg maar: de gebiedsveroveraar, de oligarch en het hedge-fonds. Maar nu is er vrede en overvloed.

De Vroege Kerk heeft ‘de leraar der gerechtigheid’ in Joël al snel gezien als een verwijzing naar de messias, de Christus: Jezus die leerde wat gerechtigheid is.

In alle leringen van Jezus, in alle visioenen van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde zijn het niet mensen, zelfs niet Gods mensen, die recht en vrede over de aarde brengen. Dat lijkt iets te zijn dat de macht van mensen te boven gaat. Je denk een stap vooruit te gaan en dan ga je weer twee stappen achteruit. Je denkt dat oorlog in Europa uitgebannen is en dan staan er ineens miljoenen Oekraïense vluchtelingen op de stoep.

In de visioenen en beelden die de Bijbel ons aanreikt is het God zélf die vrede brengt, die de vredesstad Jeruzalem doet neerdalen op aarde.

Gods volk Israël en de gemeente van Jezus Christus: ze zijn geroepen om van die nieuwe werkelijkheid te getuigen door er nu al naar te leven.

Daarom was Stanley Hauerwas principieel pacifist. Na de aanslagen op 11 september schreef hij een pacifistisch antwoord op de door George Bush aangekondigde ‘War against terror’.

Volgens Hauerwas zijn Christenen geroepen om met kleine daden van geweldloosheid te getuigen dat geweld nooit een juist antwoord kan zijn.

Zou Hauerwas ook pleiten voor afzijdigheid in Oekraïne? Hij was er niet op tegen dat je een ander die wordt aangevallen helpt, misschien zelfs helpt met wapens.

Maar hij zou er bij de Oekraïense troepen op aandringen dat ze de menselijkheid van hun tegenstander zouden blijven zien. Hij zou Oekraïense christenen oproepen om te bidden voor hun vijanden. Hij zou geld inzamelen *ook* voor de Russische moeders die wanhopig vragen waar hun jongens gebleven zijn, zo jong nog en dan anoniem begraven om maar te verbergen hoe hoog de Russische verliezen zijn.

Christenen zijn geroepen om in de wereld te staan zonder overheersing, dwang of macht. Altijd met oog voor de menselijkheid van de ander, óók de ander die oorlogsmisdaden pleegt.

Om dat vol te houden heb je het nodig dat je in de kerk geoefend wordt in de cruciale deugden van het discipelschap van Jezus.

Deugden die nodig zijn om samen kerk te zijn als voorbode van Gods rijk van vrede:

Hoop – hoop kunnen blijven koesteren, gevoed door de vieringen, de liederen, de Bijbelse visioenen. Hoop hebben is cruciaal om daden van gerechtigheid te blijven doen in een wereld waar onrechtvaardigheid de overhand lijkt te hebben.

Geduld – geduld is cruciaal als onze daden van vrede zo weinig effect lijken te hebben, als een conflict maar blijft duren, als een oorlog maar niet wordt beslist.

Maar wat we vooral nodig hebben is *liefde* en *verdraagzaamheid*.

Ik bedoel dan niet dat we wat aardiger moeten zijn tegen elkaar of dat we verdraagzaamheid moeten prediken in politiek en samenleving.

Ik heb het over verdraagzaamheid in de kerk.

De evangelielezing uit Johannes 14 is een van de toespraken van Jezus die de evangelist Johannes plaatst vóór zijn lijden en sterven.

In al die toespraken lijkt Jezus zich vooral zorgen te maken of zijn leerlingen wel de onderlinge vrede zullen bewaren. Hij spreekt niet over wereldvrede, hij spreekt over de vrede die hij zelf belichaamt: een vrede die ontstaat als je de ander liefhebt en je bereid bent jezelf weg te cijferen, op te offeren omwille van die ander:

“Vrede laat ik u na, mijn vrede is het die ik u geef, niet zoals de wereld-op-orde heeft – geef ik aan u!”

Jezus zegt niet tegen zijn leerlingen dat ze wat aardiger moeten doen tegen elkaar. Jezus' leerlingen vormen een bont gezelschap en ze staan op het punt om dramatische gebeurtenissen mee te maken. Jezus vraagt hen om zich voor elkaar te blijven inzetten, ondanks hun verschillen.

Want ja, dat is de kerk, een bont gezelschap, waar het -ondanks de roeping om voorsmaak te zijn van Gods rijk van vrede- niet altijd vredig aan toegaat.

Da apostel Paulus, stichter en bouwer van de eerste gemeenten, wist er alles van. In in zijn brief aan de ‘Galaten’, een aantal kleine gemeenschappen van gelovigen in Galatië, Klein-Azië, nu Turkije, schrijft hij

verdraagt elkaars lastigheden;
zó zult ge Christus' wet vervullen.

Paulus zegt niet dat de Galaten wat *aardiger* voor elkaar moeten zijn, al waren ze dat blijkbaar niet, gezien de vele onderlinge spanningen.

Paulus zegt dat ze elkaars *lastigheden* moeten verdragen.

‘Verdraagt elkaars lastigheden’. Vroeger werd dat vertaald met ‘Draagt elkaars lasten’. Dat klinkt naar ‘de armen helpen’, ‘goed doen voor een ander die het moeilijk heeft’.

Bij een breikrans van de Hervormde Vrouwen Dienst in Utrecht ging een busje rond waarop stond ‘draagt elkanders lasten’. Ze gaven wat weg voor arme mensen en vervulden zo de Wet van Christus, zo dachten de dames van de HVD.

Er was zelfs een coöperatieve begrafenisvereniging die zo heette: ‘Draagt elkanders lasten’. Je ziet de dragers voor je.

Maar zoals Pieter Oussoren in zijn Naardense Bijbel laat zien: zo moet je dat niet vertalen. De apostel Paulus bedoelt niet iets moois dat gemakkelijk is, maar iets heel moeilijks: verdraagt elkaars lastigheden.

Vooraf in kleine gemeenschappen, en in de eerste eeuwen waren alle gemeenten klein, is dat verschrikkelijk moeilijk. Je vormt samen een gemeenschap met mensen waarvoor je niet hebt gekozen. Maar tegelijkertijd kun je elkaar, zeker in een kleine gemeente, onmogelijk ontlopen.

Veel kerken zijn in onze tijd gekrompen en we maken het allemaal mee: hoe moeilijk het is om elkaars lastigheden te verdragen.

En dat terwijl je in een krimpende kerk iedereen broodnodig hebt.

In mijn gemeente klust een van de kosters met een klein clubje elke zaterdag aan de nevenruimtes van de kerk. Goud waard is zo’n man, maar de kerkrentmeester onder wie hij valt vindt hem een kwijlebal die zich te veel bemoeit met kerkenraadszaken. Zullen die twee erin slagen om niet een beetje ‘algemeen aardig’ te doen maar elkaars lastigheden werkelijk en met verve te dragen?

Ik weet van de voorzitter van de algemene kerkenraad dat hij dat eenmaal per maand vergaderen eigenlijk maar democratische flauwekul vindt. Tegelijkertijd zijn zijn bestuurlijke kwaliteiten groot en is hij weet ook veel subsidies los te krijgen. Zal de kerkenraad het volhouden met zijn lastigheden en zal hij het volhouden met die praters in de kerkenraad?

Van onze Doopsgezinde burens hoorde ik dat de mevrouw die de kerkdiensten opneemt en op internet zet met haar studiootje veel ruimte inneemt midden in de kerk. Ze wil daar ook na het corona-regime eigenlijk niet meer mee ophouden. Hoe stoppen we deze lastigheid van haar zonder haar te kwetsen en van ons te vervreemden?

Bij de centrumgemeente willen de dertigers alleen naar de kerk komen als het herriebandje speelt. Maar de ouderen blijven weg als hun puike organist de dienst verrijkt met orgelwerken van ná 1950? Hoe houden wij jong en oud erbij?

Hoe krijgen wij onze ervaren lector (die zichzelf een beetje overschat) zover dat ze accepteert dat ook mindere lectoren de eerste twee lezingen doen als ze daarvoor gevraagd worden?

Elkaars lastigheden verdragen in een christelijke gemeenschap is een heel grote kunst die slechts geboren wordt uit heel veel oefening!

We hebben de opdracht samen kerk van Christus te zijn, maar hoe Jezus-mensen elkáár het leven zuur kunnen maken, dat is ook niet gering. Het is vreselijk hoe in de ene Christelijke familie mensen elkaar kunnen verketteren.

Familie ja, zo is het. We zijn verbonden zijn met anderen voor wie we niet hebben gekozen. Door de doop zijn we elkaars familie geworden.

Niet voor niets spreekt de apostel Paulus zijn medegelovigen altijd aan als “broeders en zusters”.

Je vormt één gelovig gezin en moet het met elkaar uithouden.

En dat is soms moeilijk.

Want lastigheden hebben we allemaal en vooral: we zijn heel erg verschillend, met verschillende karakters en verschillend levenstempi, verschillende achtergronden en verschillende gewoonten.

En toch is het de moeite om elkaar te verdragen en samen kerk te zijn, gemeente van Christus.

Mijn ouders hadden Galaten 6 vers 2 als trouwtekst: ‘verdraagt elkaar...’.

Wat een diep inzicht, zo’n trouwtekst! Want het geluk van een relatie, het mooie van een huwelijk is er alleen als je ook dingen van die ander verdraagt die je zó niet verwachtte.

Zoals iemand ooit zei: je trouwt in principe altijd met de verkeerde.

Je belooft trouw ‘tot de dood ons zal scheiden’ maar wat die belofte inhoudt kom je pas gaandeweg te weten.

Zo is het ook met de gemeente: we zijn een relatie met elkaar aangegaan als broeders en zusters, het volgen van Christus geeft richting aan ons bestaan, de gang door het kerkelijk jaar draagt ons leven. In deze Maranathkerk vinden we grond en zin.

Hier zijn we thuis. En daarom verdragen we elkaars lastigheden.

Nee, de vrede die Jezus zijn leerlingen toewenst, de onderlinge liefde die hij van hen vraagt vertegenwoordigd niet de 'softe kant' van christelijk geloof. Het nodigt uit tot een *radicaal* bestaan in navolging van Jezus, om te leren met elkaar te vechten als het moet, maar ook *voor* elkaar te vechten.

Zo kunnen we beetje bij beetje groeien om voorbode te zijn van Gods rijk van vrede,
voorzichte voorsmaak van het nieuwe Jeruzalem.

In de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest.
Amen